

## ЕДНА СПОЛУЧЛИВА ИЗВЪНУЧИЛИЩНА ФОРМА В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

**Маргарита Николова**

*Основно училище „Васил Левски“ – Пловдив*

**Резюме.** Статията представя споделен опит от провеждане на състезание по български език, предназначено за ученици от I – XII клас.

*Keywords:* competition; experience; success

Ние, учителите по български език и литература, използваме всяка възможност в отстояването на националните ценности, сред които езикът е на особено място, и се стараем да повишаваме мотивацията на учениците си в усвояването му, да доказваме, че езикът и словото са по-ценни от злато.

Представяме проверена с времето и във времето форма на обучение по български език – състезание, наречено „Свети Иван Рилски“, с името на нашия небесен покровител, един от будителите, когото особено уважаваме – свети Иван Рилски.

Състезанието стартира преди 15 години в Пловдив като градско, но отдавна стана областно. Вече има и участници от София, Смолян, Стара Загора, Пазарджик, Лъки, Свиленград, Хасково. Създадохме го с обич и вдъхновение, с амбиция и мъничко „лудост“ – да накараме децата да обърнат поглед към родния език, да осъзнаят значението му, красотата му, да разберат, че трябва да го учат и използват с уважение.

Предназначено е за ученици от I – XII клас (с изключение на IX и X клас). Протича в два редовни етапа – в края на ноември, в навечерието на Коледа, и през април. Вторият етап е посветен на 24 май. По желание на седмокласниците и зрелостниците организираме и извънреден етап през февруари.

Състезателните материали за всички класове са тестове, като тестовете за VII и XII клас са по формата на НВО и ДЗИ. Тестовите задачи са съобразени с взетия учебен материал до момента на провеждането на състезанието, но обхващат и материала от предходните години. Основен стремеж при създаването на задачите е да не стресираме участниците, да сме коректни към тях и към колегите. Спазваме принципа на достъпност.

Стараме се да възпитаваме обич към родния език и да докажем, че тестовото изпитване не е за подценяване. Проучванията показват, че участието в състезанието е гаранция за успех на НВО в VII клас и на ДЗИ в XII клас. Учениците овладяват умения за намиране и извличане на информация, тълкуване и обобщение на факти, дефиниране на твърдения и изводи. Децата споделят, че с удоволствие решават тестовете и се учат и от грешките си. При по-малките ученици има и занимателни езикови задачи, които ги карат да помислят, да комбинират знанията си, да проявят находчивост и съобразителност.

Задачите са балансирани и разнообразни, но не изпускаме възможност да повишаваме лексикалната култура на участниците, да обогатяваме речниковия им запас и да активираме думи от пасивния им речник. Търсим текстове, които имат и възпитателен, и образователен характер.

Радва ни фактът, че не само колегите препоръчват включването в състезанието. Все повече родители проявяват интерес към него и го популяризират.

Закриването на състезанието се превръща в празник. Тогава се включваме в инициативата на Института за български език „Написаното остава! Пиши правилно!“. Присъстващите родители с удоволствие проверяват до каква степен помнят правилата и пишат ли правилно. Обясняваме на какво се дължат грешките, правим анализ, получава се колективен преговор.

Ето някои от задачите.

**Прочетете текста и изберете верния отговор за въпроси 1 – 5 вкл.**

*„Блага дума железни врати отваря.“ Поговорката крие голяма мъдрост. Тя ни напомня, че добрата дума има чудодейна, магическа сила.*

*На мене често ми се е случвало да се убедя, че добрата дума топи ледовете между хората. Нима има по-добро средство да спечелиш някого, от добрата дума?*

*Не трябва да забравяме, че общуването е истинско изкуство и добрите думи са част от него.*

(Из ученическо съчинение)

**1. Коя е темата на текста?**

- А) сближаването между хората;
- Б) значението на добрите думи;
- В) речевият етикет;
- Г) общуването като изкуство.

**2. Защо в текста има три абзаца?**

**3. Коя пословица НЕ отговаря на темата на текста?**

- А) Лоша рана заздравява, лоша дума не се забравя.
- Б) Думата стрела не е, пък в сърце се забива.

- В) Сърби го езикът.  
Г) Езикът кости няма, но кости троши.

**4. Какво означава подчертаният израз във втория абзац?**

**5. Като имате предвид информацията в текста, отговорете защо добрата дума има магическа сила.**

(Тест за V клас)

През тази година състезанието по български език „Свети Иван Рилски“ празнува своята петнадесетгодишнина. В поредицата от букви се крие изречение – поздравление по случай празника.

**ТОРТАТАЧЕСТИТПРАЗПЕТНАДЕСЕТИБОНБОННРОЖДЕНБАЛОН-ДЕНЗДРАВЕ**

А) Запишете го на листа за отговори, като внимавате за правописа и препинателните знаци.

Б) Измислете пожелание към участниците в състезанието и го напишете на листа за отговори. Пишете красиво, четливо и правилно!

(Тестова задача за III клас)

**Занимателни задачи за V клас**

А) От първите букви на антонимите на думите *болен, изкуствен, нисък, дебел* ще получите името на старогръцки бог. Кой е той?

Б) Името на любим наш летен курорт е синоним на *гиздав, хубав, живописен, украсен*. Кой е този курорт?

За 10-годишнината на състезанието получихме поздравления от участниците, които съдържат многобройни положителни отзиви – срв. напр.: *Да идват все толкова много деца, за да докажат, че българският език е безценно богатство, защото всички българи трябва да се гордеят, че владеят българския език. (Елена Панайотова, II клас); Да продължава още дълги години и да може да участвам пак. (Никол Николова, I клас)* и др.

## **A SUCCESSFUL SCHOOL FORMS OF THE TRAINING IN BULGARIAN LANGUAGE**

**Abstract.** The paper shares an experience of conducting a competition in Bulgarian language for students from 1<sup>st</sup> to 12<sup>th</sup> grade.

✉ **Ms. Margarita Nikolova**  
“Vasil Levski” Secondary School  
Plovdiv, Bulgaria  
E-mail: m\_1808@abv.bg